

NWSA-Education Sciences
ISSN: 1306-3111/1308-7274
NWSA ID: 2015.10.1.1C0631

Status : Original Study
Received: October 2014
Accepted: January 2015

E-Journal of New World Sciences Academy

Nuray Mamur

Pamukkale University, nmamur@pau.edu.tr, Denizli-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2015.10.1.1C0631>

RESİM-İŞ (GÖRSEL SANATLAR) ÖĞRETMEN EĞİTİMİ "MÜZE EĞİTİMİ VE UYGULAMALARI" DERSİNDE GÖRSEL KÜLTÜR KURAMININ KULLANIMI

ÖZET

Bu araştırmanın amacı eğitim fakülteleri resim-iş (görsel sanatlar) eğitimi "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersinde görsel kültür kuramının kullanımına yönelik bir öğretim etkinliği geliştirmek ve geliştirilen etkinliğin öğrenciler üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmanın katılımcıları Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş Eğitimi Bölümü'nden "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersini takip eden toplam 35 öğrencidir. Araştırma verileri çalışma yapıları, kavram haritaları ve süreç değerlendirme formuyla toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulguları görsel kültür temelli müze eğitimi uygulamalarının sanatsal, teknolojik ve toplumsal değişim konusunda öğrencilerin farkındalığını artırdığını göstermiştir. Ayrıca araştırmanın sadece sanatla ilgili becerilerin gelişimi ve geçmiş öyküleri, duyguları ve deneyimleri keşfetmekten öte, yeni fikirlerin ve değerlerin keşfedilmesine katkı sağladığı görülmüştür. Öğrencilerin birçoğu kalıp yargılardan kurtularak, kendi kişisel anlamlarını oluşturma yönünde tutumlar sergilemişlerdir

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar Eğitimi, Görsel Sanatlar Öğretmen Eğitimi, Görsel Kültür Kuramı, Müze Eğitimi, Müzede Sanat Eğitimi

THE USE OF VISUAL CULTURE THEORY IN "MUSEUM EDUCATION AND PRACTICES" COURSEIN PRE-SERVICE VISUAL ART EDUCATION

ABSTRACT

The aim of this study is to develop an instructional activity using visual culture theory in a "Museum Education and Practices" course in preservice visual art education and to examine the effect of the programme on the students. The participants of study are a total of 35 students, who took the "Museum Education and Practices" course, at Pamukkale University. The data were obtained from worksheets, concept maps and the process evaluation form and analyzed by using content analysis. The research findings have showed that visual culture-based museum education practices increase the awareness of students about artistic, technological and social change. This study also contributed not only to exploring of related historical stories, feelings, experiences, and arts-related skills development but also to exploring of new ideas and values. Also many of the students demonstrated attitudes towards creating their own personal meaning by getting rid of stereotypes.

Keywords: Visual art Education, Art Education Programme, Visual Culture Theory, Museum Education, Art Education in Museum

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Görsel kültür geleneksel sanat formlarından tema parklara alışveriş merkezlerinden popüler sanatlara (Anderson ve Milbrandt, 2002) insan eliyle yapılmış her şeyi temsilen kullanılan şemsiye bir kavramdır. Moda, reklam, çizgi film, bilgisayar oyunları, dijital medya gibi pek çok unsuru kapsamına almaktadır. Bu kapsayış görüntü teknolojilerinin ilerlemesi ile daha da artmaya devam etmektedir. Üretilen her görsel kültür ürünü de belli bir amaç doğrultusunda yaratıldığı için yaydığı mesajlarla kültürel yapıyı biçimlendirmektedir. Dolayısıyla son yıllarda sanat eğitiminde görsel kültürün yükselişine bağlı olarak görsel bombardımanın bilinçaltına gönderdiği mesajları doğru okumaya dönük görsel okuryazarlığın geliştirilmesine daha fazla vurgu yapılmaya başlanmıştır.

Dünyada 1990'lardan sonra toplum, sanat ve eğitim alanında yaşanan değişimler sanat eğitimcilerinin yaşam alanındaki her türlü insan yapımı ifadeci unsura yönelmelerine neden olmuştur. Görsel formların renk, doku, ses, müzik, hareket gibi estetiksel unsurlarla tasarlanması ve bu tasarıların cazibesine insan bedeninin kayıtsız kalamaması görsel sanatlar eğitimine daha geniş bakma ve alanı yeniden tanımlama ve yapılandırma söylemlerini getirmiştir.

Sanat ve eğitim alanındaki değişimlere bağlı olarak sanat eğitiminde de değişim devam etmektedir. Bu kaçınılmazdır. Tablo 1'de görüldüğü gibi 1900'lü yıllarda sanat yapma sürecine ve sanatta öğrenmenin salt yetenekle ilişkisi 1960'lı yıllarda yerini sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve sanat uygulamalarından oluşan çok alanlı/disiplinli bir öğretim yaklaşımına bırakmıştır. Ancak 1990'lardan sonra görmenin yapılandırılmasında kültürün rolü sanat eğitimine daha farklı bakma yaklaşımlarını getirmiştir. Sanat eğitimcileri sanatın sosyal bağlamı, postmodern teoriler ve yapılandırmacı öğrenme teorisi bağlamında sanat eğitimini görsel kültür kuramı ile yeniden biçimlendirmeye başlamışlardır.

Tablo 1. Uluslararası bağlamda sanat eğitiminde tarihsel süreç
(Table 1. The historical evaluation of art education in international context)

Tarihsel Süreç	Sanat eğitimi yaklaşımları	Kapsam
1900'den 1960'a	Çocuk ve yaratıcılık merkezli yaklaşımlar	<ul style="list-style-type: none">• Çocuğun sanatsal potansiyelini ortaya çıkartma• Sanat yapma sürecine vurgu
1960'dan 1990'a	Disipline Dayalı Sanat Eğitimi	<ul style="list-style-type: none">• Sanat dünyasının temel unsurlarına göre şekillenme (Sanat Tarihi, Sanat Eleştirisi, Estetik ve Sanat Üretimi)• Çocuğu çalışmanın bir öznesi olarak görme
1990'dan günümüze	Görsel Kültür Pedagojisi	<ul style="list-style-type: none">• Sanatın sosyal bağlamı• Sanat ve gündelik yaşam arasındaki sınırları şeffaflaştırma• Moda, reklam, çizgi film, dijital dünya vs. ile içeriği genişletme• Eleştirel Pedagoji

Alanyazın taraması (Duncum 2002; Hurwitz ve Day, 2001; Freedman 2003; Özsoy, 2003; Tavin, 2003) bağlamında oluşturulan Tablo 1'de görüldüğü gibi eleştirel pedagoji görsel kültür kuramının öncelikli hedefidir. Özellikle öğrenme ve öğretme yaklaşımları eleştirinin postmodern stratejileri bağlamında yapılandırılır. Bu stratejilerde

amaç sanat dâhil her türlü görsel kültür formunda görülmez yada saklı anlamları ortaya çıkarmaktır. Eleştiri sözel ya da görsel formlarda yapılabilir. Anderson ve Milbrandt (2002:53) sanat eğitiminde görsel kültür kuramının öncelikli amacını "yetkilendirme için eleştirel anlayış kazandırmak" Tavin (2003) ise "eleştirel bilinç kazandırmak" olarak tanımlarlar. Yetkilendirmenin anlamı öğrencilerin pasif bir şekilde bir kitap ya da öğretmenden elde ettikleri anlamlardan ziyade kendi anlamlarını keşfetmelerini sağlamaktır (Anderson ve Milbrandt, 2002). Başlangıç noktası öğrencilerin kişisel deneyimleridir. Okulun dışındaki pek çok unsur ya da deneyim sözel ve görsel yollu eleştiriye başlatabilir. Bu bağlamda sanat eğitiminde görsel kültür kuramı eleştirel pedagoji, sanat ve günlük yaşam deneyimlerinin bileşimi olarak yapılandırılır. Hem görsel kültür, hem de eleştirel pedagoji sosyal, politik ve ekonomik gerçeklerin dünyadaki deneyimlerimizi şekillendirmeye nasıl yardım ettiğinin analizi yoluyla farkındalığı geliştirir (Tavin, 2003).

Görsel kültürü insanlar yarattığı için insanların değerlerini geleneklerini ve duygularını taşır. Bu sosyal bağlamından ötürü ne gördüğümüz ve nasıl gördüğümüzle ilgili olarak hem bilişsel psikolojiyle hem de toplumsal ortak yargılardan dolayı sosyoloji ve antropolojiyle ilişkilendirilir. Çünkü sanat eğitiminde görsel kültür her türlü görseldeki sosyal, politik, tarihsel bağlamlara ve doğal olarak kültürlerarası farklılıklara odaklanır. Farklı toplumlarda görsel kültür yoluyla kimliğin nasıl oluşturulduğunu düşünür ve giderek evrensel işbirlikli imajlara nasıl tepki verdiğimizle ilgilenir (Anderson ve Milbrandt, 2002).

Görsel kültür eğitimi görsel imgeler üzerinden kişisel ve toplumsal anlamları keşfetmeye odaklanır. Kültürel kimlik oluşturmada görsel kültürün imgelerinin etkin gücünü sorgular. Benzer şekilde müze eğitimi de etkileşimsel müze yaşantısı yoluyla ziyaretçilere kendilerini, toplumlarını ya da farklı kültürleri keşfetme, kişisel anlam çıkarma, yaratıcılık becerilerini uyarma üzerine yapılandırılır. Yani görsel kültür pedagojisi ve müze pedagojisi kişisel anlamları keşfetme yönünde birleşirler. Ancak görsel kültür kuramının savunucuları (Duncum, 2008; Freedman, 2003; Tavin, 2004) müze ve galerilerde görülen sanat yapıtlarından daha çok günlük yaşam ağında her an her yerde gördüğümüz youtube videoları, mağaza vitrinleri ya da reklamlar gibi unsurlarla daha çok ilgilenir. Bazı sanat eğitimcileri (Efland, 2005; Smith, 2003) ise sanat eğitiminde günlük yaşam imgelerinin çok yoğun kullanılmasını sanatın yaşamdaki baskın konumunu zayıflatacağı endişesinden dolayı daha dengeli bir programlamanın gerekliliğine işaret eder. Onlar için görsel kültür kültürel kimliği anlamak için gereklidir ancak seçkin sanat eserleriyle ilişkinin asla koparılması gerekmektedir. Bu eserlerde müzelerde sergilenmektedir.

Türkiye'de sanat eğitiminde görsel kültür yaklaşımları oldukça yenidir ve henüz görsel sanatlar eğitimi programlarında yerini bulamamıştır. Ancak müze eğitimi uygulamaları 2006'dan itibaren görsel sanatlar öğretim programlarına "müze bilinci" öğrenme alanı olarak yansıdığı gibi görsel sanatlar öğretmen eğitimi bölümlerinin programlarına 1998'de "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersi adı altında girmiştir. 2013 yılında gerçekleşen program güncellemesinde ise müze bilinci "kültürel miras" öğrenme alanı olarak yeniden tanımlanmıştır.

Buyurgan ve Mercin (2010:17) sanat eğitiminde müze eğitiminin amacını "kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoşgörülü bir yaklaşımla tanıma, benzerlik ve farklılıkları anlama ve kültürlerarası anlayış ve empatiyi geliştirme" olarak açıklamaktadır.

Paykoç ve Baykal (2000) ise müzede eğitimi üç amaçla anlatmaktadır.

- İnsanların yaşadıkları ortamlara yabancılaşmasını önlemek
- Geçmişle şimdiki yaşam arasında bağ kurmak
- İnsanların bugünkü yaşantıları ile nesnelere arasında bağlar kurarak siyasi, kültürel, ekonomik ve ekolojik ilişkileri anlamalarını sağlamak ve onların araştırmacı yönlerini geliştirmek.

Greenhill'e (1999) göre müzeler izleyicisine karmaşık ve öngörülmez deneyimler sunar. "Müzeler kişisel anlam yüklü mekânlardır ve müzelerde kendi bilgi birikimimize ve deneyimlerimize göre anlamlarımızı oluştururuz" (Clutterbuck, 2008:73). İşte bu neden görsel kültür kuramını "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersi ile ilişkilendirmek için önemli görülmektedir. Çünkü hem görsel kültür hem de müze pedagojisi kişisel keşif, fikir ve olasılık oluşturma, yeni düşünme yollarına zihni açma ve başkalarının görüşünden ziyade kendi yeteneklerini keşfetmeye odaklanmaktadır. Her iki yaklaşımda da amaç bilgi kazanmaktan öte düşünme sürecini harekete geçirmektir. Ayrıca 20. Yüzyılda müzeler kendi politikalarını ve toplumsal işlevlerini yeniden yapılandırma yoluna giderken görsel kültür ve eleştirel pedagojinin de ilgilendiği; toplumsal eşitsizlik, ön yargılarımız ve farkındalıklarımız üzerine yeniden düşünmek ve değişik, farklı yaşam biçimleri arasında köprüler kurmak gibi kültürel içerikli konularla daha fazla ilgilenir olmuşlardır (Onur, 2012). Dolayısıyla dünyada pek çok müze, "kültürel değerlerin ve perspektiflerin bir aracı olarak" (Zwaka, 2008:61) müzeleri anlamlandırma ve anlatmaya dönük çok disiplinli ve disiplinlerarası yaklaşımları amaçlamıştır. Müzelerin bu yaklaşımları görsel kültür öğretimin içeriği ile örtüşmektedir. Çünkü günümüzde müze eğitimi insanların var olan bilgi, yetenek ve kişisel ilgilerine göre müze koleksiyonlarından deneyim kazanmalarını, kendi anlamlarını çıkarmalarını sağlama ve yaşam boyu eğitimlerine katkıda bulunma süreci anlamını taşımaktadır (Tezcan Akahmet ve Ödekan, 2006).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışma son yıllarda kuramda ve uygulamada sanat eğitimi değişime zorlayan görsel kültür yaklaşımlarının "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersine entegre edilmiş bir örneğidir. Görsel kültür kuramıyla sınırları biçimsel öğretimin ötesine geçen sanat eğitiminde toplumsal, kültürel, politik ve ekonomik bağlamların tematik sorgulamalarını ve işbirlikli keşiflerini içermektedir.

Ülkemizde sanat eğitiminde görsel kültür yaklaşımları son yıllarda kuramsal ve uygulama bazında çalışmalarla başlamış olsa da oldukça yenidir (Balkır, 2009; Dilli, 2013; Mamur, 2012a, 2012b, 2014a, 2014b; Soğancı, 2011; Türkkân, 2008; Uysal, 2011). Özellikle kuramın uygulamaya dönük yaklaşımlarına ilişkin daha fazla örneğe ihtiyaç vardır. Bu noktada yapılan bu araştırma görsel kültür kuramının sanat eğitimi öğretmen eğitimi programlarında nasıl yapılandırılabilirliği üzerine hem sanat eğitimcilerine hem de araştırmacılara uygulama boyutunda destek verilmesi açısından önemli görülmektedir.

Türkiye'de görsel sanatlar (resim-iş) öğretmen eğitiminde öğrencilerin zorunlu olarak alması gereken görsel kültür kuramı içerikli bir ders henüz yoktur. Ancak sanat öğretmen eğitimine uluslararası bir perspektif kazandırmak çerçevesinde seçmeli ders önerisi şeklinde bazı üniversitelerin (Örneğin; Anadolu Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi) programlarına girdiği görülmektedir. Bu gelişmeler güzeldir ama yeterli değildir. Görsel kültür kuramının sanat eğitimi ders içeriklerine entegre edilebileceği uygulamalara da ihtiyaç vardır.

Bu araştırmanın temel amacı, görsel sanatlar (resim-iş) öğretmen eğitimi "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersinde görsel kültür kuramının kullanımına yönelik bir öğretim etkinliği geliştirmek ve geliştirilen etkinliğin öğrenciler üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır.

- "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersinde görsel kültür kuramının öğrencilere kazandırdığı deneyimler nelerdir?
- "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersinde görsel kültür tabanlı sorgulamalara/etkinliklere ilişkin öğrencilerin görüşleri nelerdir?

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırma Modeli (Research Model)

Bu çalışmada görsel kültür kuramına ait söylemleri müze eğitimi ve uygulamaları dersiyle birleştirmeye odaklanılmıştır. Böylelikle resim-iş eğitimi programında yürütülmekte olan "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersini iyileştirmeye ve geliştirmeye dönük araştırma ve uygulama sürecinin iç içe yapılandığı nitel araştırma desenlerinden eylem araştırmasına yönelmiştir.

Eylem araştırması bir durum içerisindeki eylemin niteliğini geliştirmeyi amaçlayan sosyal bir durum çalışmasıdır (Elliot, 1991). Özellikle eğitim alanında araştırma uygulama arasındaki "boşluğu doldurmada bir çözüm" olarak görülmektedir (Johnson, 2014:23). Uzuner (2005) eğitim alanında eylem araştırmasını eylemlerin ve öğretimin kalitesini artırmaya dönük yansıtıcı düşünme ve öğretimi teşvik ederek kuram ve uygulama arasındaki boşluğu doldurmaya çalışan bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlamaktadır.

Kuzu (2005:32) ise eylem araştırmasının eğitim alanındaki amacını "eğitim dünyasında ortaya çıkan gerçekleri sistematik olarak anlamak ve onu değiştirerek geliştirmeye çalışmak" olarak açıklamaktadır. Bu bağlamda çalışmada geleneksel bir müze içerisinde görsel kültür kuramından yola çıkarak aktif ve anlamlı bir öğrenmenin nasıl yaratılabileceği ve tasarlanan eğitim etkinliklerinin öğrencilerin toplumu ve kendilerini keşfetmede nasıl bir katkı sağlayacağı düşünülmüş ve müzedeki eserlerden yola çıkarak öğrencilerin çağdaş kültüre ilişkin yansımalarına odaklanılmıştır. Burada amaç, müze eserleri yoluyla öğrencilere yeni görme biçimleri önermek ve görsel kültür kuramıyla çizilen sanatın sosyal bağlamını anlamalarına yardımcı olmaktır.

3.2. Çalışma Grubu (Working Group)

Bu araştırmanın katılımcıları 2013-2014 güz döneminde Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş öğretmenliği "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersini takip eden öğrenciler (Toplam 39 Kişi) olarak planlanmıştır. Ancak müze içi etkinliğe katılmayan 4 öğrenci olduğundan çalışmayı tüm etkinliklere katılan 10 erkek 25 kız toplam 35 öğretmen adayı ile tamamlanmıştır. Araştırmanın başında öğrenciler dersin ilk üç haftasının bir araştırma sürecinin parçası olduğu konusunda bilgilendirilmiş ve sürece katılımları konusunda rızaları alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları (Data Collection Process and Tools)

Bu araştırma için öncelikle görsel kültür söylemlerinin müze eğitimi uygulamalarına entegre edildiği toplam beş etkinlik oluşturulmuştur. Bu etkinliklerden üçü ders kapsamında ziyaret edilmesi planlanan Aphrodisias Arkeoloji Müzesi etkinliği olarak, ikisi müze sonrası sınıf etkinliği olarak tasarlanmıştır.

Etkinliklerin bitiminde ise öğrencilere tüm çalışma sürecini değerlendirdikleri süreç değerlendirme formu verilmiştir. Bu bağlamda izlenen uygulama süreci Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Uygulama süreci
(Table 2. Application process)

Hafta	Süre/dk	Yer	Etkinlikler
1. Hafta	90	Sınıf	Ön hazırlık: Kültür Nedir? Müze nedir? Müzelerin işlevleri nelerdir? Kültür, Sanat Müze ilişkisi, Müze Eğitim Programları,
	90	Sınıf	
2. Hafta	150	Aphrodisias Arkeoloji Müzesi	Çalışma Kâğıdı (Bölüm I ve II)
	150	Aphrodisias Arkeoloji Müzesi	Çalışma Kâğıdı (Bölüm III)
3. Hafta	90	Sınıf	Uygulama çalışması (Bölüm IV)
	90	Sınıf	Uygulama Çalışması (Bölüm v)
	Süreç Değerlendirme Formu		

Tablo 2’de görüldüğü gibi müze ziyaretinden önce öğrencileri Kültür Nedir? Müze nedir? Müzelerin işlevleri nelerdir? Kültür, Sanat-Müze ilişkisi, Müze Eğitim Programları gibi konularla müze deneyimine hazırlanmıştır. Müze içi ve müze sonrası etkinlikleri planlarken ise görsel kültür söylemleri doğrultusunda ortaya çıkan Anderson ve Milbrandt (2002) tarafından bir öğretim stratejisi olarak öğretim programlarının hazırlanmasında rehber olarak kullanılabilir yedi unsur temel alınmıştır. Bunlar;

- Tematik sorgulama
- Diyalog ve işbirlikli keşifler
- Ontantik bağlamda görsel kültür ve sanatın eleştirel analizi
- Tarihsel ve diğer bağlantısal araştırmalar
- Görsel araştırmalar ve sanatsal uygulama becerilerinin gelişimi
- Yaratıcı ifade
- Sanat yoluyla kişisel ve sosyal anlamlar üzerine eleştirel yansımalar.

Bu stratejik yaklaşım doğrultusunda ilk üç bölüm müze ziyaretinde, dördüncü ve beşinci bölüm ise müze sonrası sınıfta uygulanan bir çalışma yaprağı ve işbirlikli diyaloglarla oluşturulacak bir kavram haritası çalışmasına ayrılmıştır. Süreçte elde edilen bu çalışma yaprakları, kavram haritaları ve araştırma sürecinin sonunda öğrencilere sunulan süreç değerlendirme formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

3.3.1. Çalışma Yaprağı ve Kavram Haritası (Work Sheet and Conceptmap)

Çalışma yaprağı dört bölüm olarak tasarlanmıştır. İlk bölüm “Sanatın Sosyal Bağlamı ve Müze” olarak isimlendirilmiş ve öğrenciler bu bölümde tematik sorgulamaya, tarihsel bağlantıları kurmaya ve otantik bağlamda görsel kültür ve sanatın eleştirel analizine yöneltilmiştir. Çalışma yaprağının ikinci bölümü “Kompozisyon ve Hareket” olarak planlanmıştır. Bu bölümde öğrenciler sanatsal uygulama becerilerini geliştirmek için görsel araştırmalar yapmaya yöneltilmiştir. Müze içi son etkinlik ise “Yeni bakma biçimleri” olarak adlandırılmıştır. Burada amaç, sanat ve görsel kültür yoluyla oluşan kişisel ve sosyal anlamlar üzerine yansıtıcı düşünmeye imkân yaratmaktır.

Süreçte müze sonrası sınıf uygulaması ise iki bölüm olarak tasarlanmıştır. İlk bölüm "Bir Eseri/Nesneyi Yeniden Üretim" isminde öğrencilerin yaratıcı süreçlerini beslemeye dönük daha bireysel keşiflere hizmet ederken, son kavram haritası (Tarihsel ve Güncel Bağlantıları Araştırma) öğrencilerin yedi kişilik gruplar halinde çalıştığı işbirlikli keşiflere yöneliktir. Bu süreç müze eserlerinden yola çıkarak öğrencilerin kendilerini, toplumu ve çağdaş kültürü keşfetmeleri içindir. Ayrıca öğrenme sürecinin her bir etkinliği açık uçlu sorularla yapılandırılmıştır. Açık uçlu sorular belirlenmiş bir yanıtı olmayan sorulardır ve Gartenhaus'a (2000) göre geniş bir yanıt çeşitliliği ve olasılıklar yelpazesini dile getirerek bireysel yaratıcılığı artırmaktadır (Bkz. Ek-1).

3.3.2. Süreç Değerlendirme Formu (Process Evaluation Form)

Araştırmada süreç değerlendirme formu görsel kültür destekli müze eğitimi uygulamalarına yönelik yapılan etkinliklere ilişkin öğrencilerin görüşlerini almak amacıyla kullanılmıştır. Formda dört soruya yanıt aranmıştır. Bunlar:

- Aphrodisias Arkeoloji Müzesi'nde ve devamında sınıfta gerçekleştirdiğiniz etkinliklerin sizlere neler kazandırdığını, ne gibi deneyimler sunduğunu düşünüyorsunuz?
- Müze deneyiminde geçmişe dair eleştirel sorgulamalar yoluyla kendinize, bugüne ve çağdaş kültüre dair neler keşfettiniz?
- Müze deneyiminde etkinliklere dair düşüncelerinizi lütfen ayrıntılı bir biçimde yazınız? Hangi etkinlik ya da etkinlikler sizi daha çok zorladı? En çok hangi etkinlikten/ya da etkinliklerden hoşlandınız? Eleştirel düşünceyi geliştirme adına hangisini daha etkili buldunuz?
- Aphrodisias Arkeoloji Müzesi'nde ve devamında sınıfta gerçekleştirdiğiniz görsel kültür sorgulamalarının öğretmenlik deneyimlerinize nasıl bir katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Araştırmada süreç değerlendirme formu tüm araştırma süreci bitiminde uygulanmıştır. Böylelikle müze eğitimi uygulamalarında görsel kültür temelli sorgulamalara dair öğrencilerin duyguları, deneyimleri ve tepkileri elde edilmeye çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi (The Analysis of Data)

Araştırmada doküman ve görüşme formu yoluyla elde edilen verinin çözümlenmesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi kullanıldığı bağlama ve metinlere göre anlamlı ve geçerli çıkarımlar yapmaya odaklanan bilimsel bir araştırma yöntemidir (Krippendorff, 2004). İçerik analizi, genel olarak üç bağlantılı işlemi içerir. Veri azaltma, veri gösterme ve sonucu çizme/doğrulama (Huberman ve Miles, 1994). Bu bağlamda analiz sürecine farklı zaman aralıklarında veriyi tekrar tekrar okumakla başlanmıştır. Bu okumalar esnasında olası kod ve kod kategorileri belirlenmiştir. Ardından veri setinin bir bölümünde belirlenen kodların işlerliği denedikten sonra tüm veri ana kod listesi çerçevesinde kodlanmıştır. Daha sonra kodlama güvenilirliğini sağlamak amacıyla doktora tez çalışmasını nitel veriyle yürütmüş ve tamamlamış olan bir alan uzmanından veriyi kodlanması istenmiştir. Sonrasında yapılan kodlamaları karşılaştırma ve ortak kodlar konusunda uzlaşma işlemi gerçekleştirilmiştir.

Kodlama güvenilirliğini Huberman ve Miles (1994) tarafından verilen güvenilirlik formülünü

$$\text{Kodlama Güvenirliği} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$$
 denklemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu çerçevede iki bağımsız kodlayıcının uyum yüzdesini %84 olarak elde edildi. Kodlama güvenirlüğünde uyum

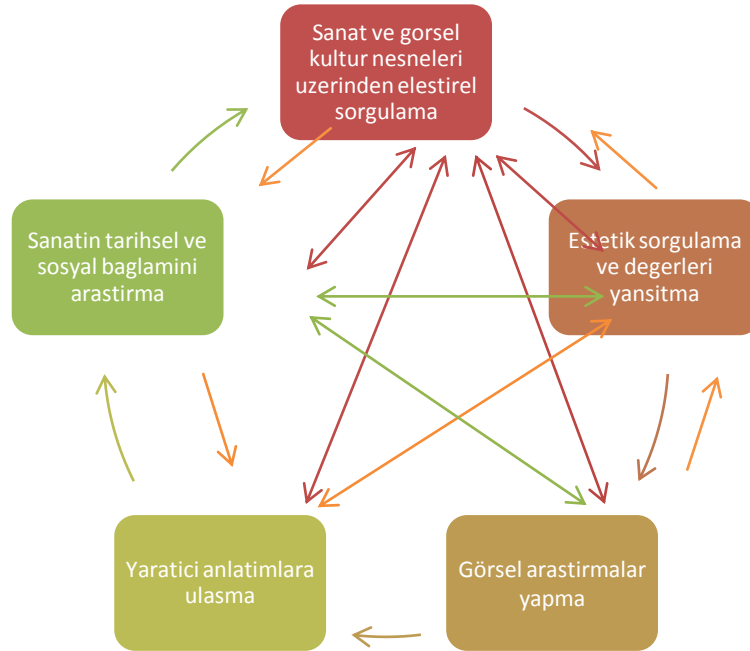
yüzdesinin %70'inin üstü olması yeterli görüldüğünden veri analizi açısından güvenilirliğe ulaşılmıştır.

4. BULGULAR ve TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Bu araştırmada çalışma yapıları, kavram haritası ve süreç değerlendirme formlarının analizinden elde edilen temalar araştırmanın alt amaçlarıyla ilişkilendirilerek; 1) Müze eğitiminde görsel kültür kuramının öğrencilere kazandırdığı deneyimler ve 2) Müze eğitiminde görsel kültür sorgulamalarına ilişkin öğrencilerin görüşleri başlıkları altında yer verilmiştir. Bulgular, elde edilen temalar bağlamında çeşitli alıntılarla desteklenmiştir.

4.1. Müze Eğitiminde Görsel Kültür Kuramının Öğrencilere Kazandırdığı Deneyimler (The Educational Attainments of The Theory of Visual Culture in Museum Education)

Öğrencilerin görsel kültür kuramı bağlamında hazırlanan müze etkinliklerinden elde ettikleri deneyimler 16 kod olarak ortaya çıkmıştır. Elde edilen kodlar beş tema altında gruplandırılmıştır. Şekil 1'de temalar ve temaların birbiri ile ilişkisi yer almaktadır.

Şekil 1. Müze eğitiminde görsel kültür kuramının öğrencilere kazandırdığı deneyimler
(Figure 1. The educational attainments of the theory of visual culture in museum education)

Görsel kültür kuramı tabanlı müze eğitimi sürecinde Şekil 1'de görüldüğü gibi öğrenci kazanımları; 1) Sanat ve görsel kültür nesnelere eleştirel sorgulama, 2) Sanatın tarihsel ve sosyal bağlamını araştırma, 3) Estetik sorgulama ve değerleri yansıtma, 4) Görsel araştırmalar yapma ve 5) Yaratıcı anlatımlara ulaşma şeklindedir.

4.1.1. Sanat ve Görsel Kültür Nesnelere Üzerinden Eleştirel Sorgulama (A Critical Inquiry of Art and Visual Culture)

Araştırmada çalışma yapıları incelendiğinde öğrencilerin sanat ve görsel kültür nesnelere üzerinden eleştirel sorgulamaya dair kazanımları; toplumsal normları sorgulama, görsel imgelerin temsil

ettiği anlamları sorgulama ve toplumsal değişim ve sanattaki değişim üzerine fikirler geliştirme üzerine olmuştur. Toplumsal normları sorgulamaya dönük öğrencilerin çalışma yapıklarına yansıyan ifadelerden bazıları şöyledir.

Müzedede incelediğimiz eserlerde kadın ve erkek figürlerinde daha gerçekçi bir anlatım varken günümüz sanatında daha çok soyuta doğru bir yönelme var. Elbette bu durum o dönemin normlarından kaynaklanıyor. Özellikle inanç sisteminden. Müzenin tamamına baktığımda kadınlar erkeklere nazaran daha kapalı tasvir edilmişler. Günümüzde de öyle kadının daha kapalı anlatımı, ya da olması beklenmekte (Öğr. 2).

Müzedeki eserlerde kadın figürler daha az, yani daha az temsil edildiğini görüyoruz. Genel olarak erkek figür odaklı sahneler var. Bu sahnelerde de erkekler oldukça hareketli tasvir edilmişken kadınlar daha durgun anlatılmış. Sanki erkek egemen bir toplum izlenimi elde ediliyor (Öğr. 17).

Esere toplumsal normlar çerçevesinde bakacak olursak cinsiyet açısından kadınların erkeğe göre daha geri planda olduğu dikkat çekmektedir. Toplumumuzun ahlak anlayışı çerçevesinde kısmen uygunluğu söylenebilir (Öğr. 3).

Alıntılarda görüldüğü gibi öğrenciler sanat eserleri üzerinden toplumsal cinsiyet rolleri üzerine düşüncelerini yansıtırken cinsiyetin sosyo-kültürel ve psikolojik boyutlarına dair yargılarda bulunmuşlardır. Kadının toplumdaki algılanma biçimi, kadının nasıl görüldüğü, algılandığı ve kadına dair beklentilere ilişkin fikirlerini yansıtmışlardır. Öğrenciler görsel imgelerin temsil ettiği anlamları sorgulamaya dönük tutumlara müzedeki bazı eserler üzerinden devam etmişlerdir.

Silahlı Roma'daki kadın ve Afrodit heykelinde cinsiyet temsili biraz farklılaşıyor. Burada kadın diğer kabartmalardan farklı olarak narin bir güzellikten öte asker sıfatına bürünüp, pelerin, zırh, kalkan takmıştır... (Öğr.12).

Müzedeki tüm eserlere baktığımda erkeğin zaferi ve gücü temsil ettiğini abartılı kaslarla tasvir edildiğini çok rahatlıkla görüyorum. Kadınlarda buğday, nar, meyve gibi unsurlarla bereketi temsil edecek anlamlar yüklemişler. Ama seçtiğim eserde öyle değil, orada en az bir erkek kadar savaşçı bir ruha sahip bir kadın görüyorum ki bu günümüzde görmek istediğim kadın türü. Ezik olmayan, kaderine razı olmayan kadın tipi (Öğr. 5).

Her iki öğrenci cinsiyet temsili için farklılaştığı noktadan yola çıkarak toplumda kadına dair algıları sorgulayıcı bir tarzda yansıtmışlardır. Müze temelli görsel kültür sorgulamaları öğrencilerin sosyo-kültürel bağlam üzerine düşünmeye odaklanmıştır. Öğrenciler toplumsal değişim ve sanattaki değişim üzerine fikirler geliştirme yönünde sorgulayıcı yaklaşımlara yönelmişlerdir. Örneğin;

Sanatçılar o dönemlerde daha ideal bir güzelliğin peşindeymişler. Müzedede neredeyse bütün figürlerde çok orantılı, atletik insan tiplerini varken günümüz sanatında bu tarz anlatımlar yok, daha soyut anlatımlar var. Ben bunun toplumun her türlü değer yargısının değişmesine bağlıyorum (Öğr. 12).

Dönemin güzellik anlayışına bakacak olursak sanatçıların sadece idealist bir güzelliğin peşinde olduğunu söyleyebiliriz. Günümüz sanatına bakacak olursak güzelliğin çirkinlikle de verilebileceğini görmekteyiz. Formdan çok anlatıma önem veren bir sanat döneminin içinde olduğumuzu düşünüyorum. Çirkin ve şişman bir kadının resimde günümüz sanatında kabul görürken o dönemin sanat anlayışına uymadığını söyleyebiliriz (Öğr. 9).

Alıntılarda görüldüğü gibi toplumsal algıların değişimi öğrencileri sanatta değişim sürecini sorgulamaya dönük yaklaşımlara

götürmüştür. Bu bağlamda öğrenciler farklı bir kültürde kimliğin oluşumunda görsel kültürün yansıtıcı nitelikleri üzerine düşünmüşler ve giderek hem toplumsal hem de sanatsal değişime odaklanmışlardır.

4.1.2. Sanatın Tarihsel ve Sosyal Bağlamını Araştırma (There Search Historical and Social Context of Art)

Araştırmada sanatın tarihsel ve sosyal bağlamını araştırma boyutunda kazanımlar; göstergeler arasında bağlantılar kurma, diğer insanlar ve kültürler hakkında fikirler geliştirme, tarihsel anlamları keşfetme ve geçmişle gelecek arasındaki değişmeyen benzer kodlar üzerine düşünme' dir. Öğrencilerin görsel dünyanın farklı alanlarından göstergelerle kurduğu bağlantılardan bazıları şunlardır.

Daha önce AVM' lerde bu gibi esprili kandilleri biblo olarak gördüm. Örneğin; daha deforme edilmiş insan vücutlarından çıkan aydınlatma biçimlerini çok gördüm (Öğr. 18).

Nike zafer tanrıçası olarak bilinmekte çevik, hızlı, güçlü ve uçabilen gibi anlamlarından dolayı onun ayakkabısındaki kanatları bugün Nike spor ayakkabıları da kullanmaktadır. Nike spor ayakkabısının Nike'den esinlendiğini gördüm. Hatta şöyle bir anlam bile çıkıyor. Nike zaferi temsil ediyor, sağlam ve kaliteli bu ürünlerden alırsan zafere ulaşırsın gibi (Öğr. 16).

Bu üç güzeller kabartmasındaki benzer duruş ve hareketi Mersin'de Cennet ve Cehennem Mağarası'ndaki üç güzeller mozaiğine benzettim. Aynı duruş, hareket, ancak teknik farklıydı (Öğr. 1).

Eserdeki savaşçı kadın figürü bana Zeyna diye bir televizyon dizisini hatırlattı. Orada da savaşçı güçlü kadın imajı çiziliyordu. Ayrıca kadın figürün yaralı olmasına rağmen ayağa kalkma çabasında olması bana Ajda Pekkan'ın Amazon şarkısındaki "Amazonlar asla ağlamaz" adlı sözleri hatırlattı (Öğr. 5).

Bu eseri görür görmez erkeği güçlü ezen taraf kadını ise güçsüz ezilen taraf olarak gösteren dizi filmlerine aklım gitti (Öğr. 23).

Eserin bir elinde ganimet var. Diğer eli ise havada. Eserin bu duruşu bana bir elinde kitap, havaya kaldırdığı diğer elinde meşale bulunan özgürlük anıtını hatırlatıyor. Biri özgürlüğü simgelerken diğeri zaferi simgeliyor, ama anlatım biçimleri birbirine uyuyor (Öğr. 19).

Göstergeler arasılık (metinlerarasılık) başka bir metne ait unsurları taklit etmek ya da onları olduğu gibi yeni bir metne sokmak işlemi değil, bir yer ya da bağlam değiştirme işlemidir (Aktulum, 2000:43). Bir ilişkilendirme yaklaşımı olarak günümüzde farklı disiplinlerin birbirini etkileyip iç içe geçmesi ile kendini daha fazla göstermeye başlamıştır. Nitekim öğrenciler bazen biçim, bazen anlam bazında göstergeler arasında bağlantıları kurmayı başarmışlardır. Geçmişle gelecek arasındaki göstergesel bağlantılara ulaşabilmişlerdir. Aynı zamanda öğrenciler göstergeleri okuyarak diğer insanlar ve kültürler üzerine fikirler geliştirmişlerdir. Örneğin;

İncelediğim eserden yola çıkarak insanların daha idealist çalıştıklarını ve çalışmalarında ayrıntılara ne kadar önem verdiklerini görebiliyorum. O toplumun sanata önem verdiğini ve özellikle bu önemin yaşam standartlarının yüksek olmasından kaynaklandığını düşünüyorum. Çünkü sanatçılara çok büyük boyutlarda eserler üretmeleri için imkân yaratılmış (Öğr. 18).

Nike heykelinden yola çıkarak üretildiği toplumun güçlü ve sanatsal yönlerinin de bir kadar geliştiğini görebiliyorum. Din ve sanat iç-içe, dine verdikleri önemi ya da inançlarını heykellere yansıtmışlar (Öğr. 16).

Eserlere bakınca o toplumdaki giyim tarzları hakkında bilgi alıyoruz. Kadın elbiselerdeki tek göğsü açık bırakan unsur o toplumun bunu mahrem olarak görmediğini gösteriyor ve inanç sistemi hakkında bilgi veriyor. Yine hep tanrılara ilişkin tasvirler olduğu için inançlarını anlayabiliyoruz. Zırhlı kıyafetli tasvirlerinde çok olması biraz yönetim üzerine bilgi veriyor gibi (Öğr. 17).

Alıntılarda da görüldüğü gibi öğrenciler eserlerdeki göstergeler üzerinden toplumsal yapıya dair düşüncelerini ortaya koymuşlardır. Giyim tarzı ile inanç ve yönetim biçimi, tanrı tasvirleri ile inanç sistemi, çok sayıda eser ve bu eserlerin ihtişamı üzerinden kurdukları bağlantılarla farklı bir toplumun yaşam biçimleri üzerine fikirler geliştirmişlerdir. Geliştirdikleri bu fikirler tarihsel anlamları keşfetmelerinde etkili olmuştur. Örneğin;

Afrodit dönemi için güzelliği temsil eden bir tanrıçadır. Bu nedenle onu ölümsüzleştirmek amacıyla ya da tapınmak amacıyla bu eserin yapıldığını düşünüyorum (Öğr. 22).

O dönemin yaşam koşullarından dolayı savaşçı bir kültüre sahip oldukları izlenimi veriyor. Bunu savaş sahnelerinden anlıyoruz. Yine o dönemde tanrılar ve tanrıçalar ön planda yani şimdi olduğu gibi din. İnançlarını sanata yansıtmışlar (Öğr. 19).

Alıntılarda da görüldüğü gibi öğrencilerin oluşturdukları kişisel bilgiler tarihsel anlamlarla örtüşmektedir. Öğrenciler görsel kültür ve müze deneyimi yoluyla "sanatı kültürel kaynakları ve tarihi içerikleriyle ilişkilendirme" (Özsoy, 2002:6) yoluna gitmişlerdir. Öğrenciler deneyimlerine dayalı olarak anlam ürettikleri gibi bu anlamları daha önce sahip oldukları anlamlarla birleştirmişlerdir. Örneğin;

Bu eser bana bir babanın çocuğuyla olan sevgisini hatırlatıyor. O zamandan günümüze bu gibi duyguların hiç değişmemesi esere karşı olan hislerimi etkiliyor (Öğr. 17).

Kadınların estetiğe ve güzelliğe verdiği önem günümüz içinde hala aynı. Takılar, taçlar kadınların vazgeçemedikleri aksesuarlar. Erkek temsillerinde de aynı durum var. O dönemde kaslı güç simgesi ile kadının koruyucu olan erken günümüzde kaslı ya da abartılı bir anatomiyi sergilenmese de yine kadını koruyucu bir rol üstleniyor (Öğr. 9).

Günümüzde olduğu gibi zenginlik, ihtişam ve gösterişin öldükten sonra bile anılma ihtiyacının o dönemde de var olduğunu düşündürüyor (Öğr. 8).

Alıntılarda öğrencilerin geçmişle gelecek arasında değişmeyen benzer kodlar üzerine düşünme biçimleri görülmektedir. Öğrenciler yeni öğrendikleri bilgileri zihinlerinde daha önce sahip oldukları bilgilerle ilişkilendirme yoluna gitmişlerdir.

4.1.3. Estetik Sorgulama ve Değerleri Yansıtma

(An Aesthetic Inquiry and Reflecting The Values)

Estetik bakış açısı, öğrencinin duygusal, algısal, bilişsel ve heyecansal deneyimlerine odaklanarak müze ziyaretinin bilişsel olmayan yönleri hakkında değerlendirmeleri kapsar (Onur, 2012). Araştırmada estetik sorgulama ve değerleri yansıtma boyutunda öğrencilerin kurduğu ilişkiler; temsil, işlev, biçim, yaşam deneyimleri ve mitolojik öyküler üzerinden gerçekleşmiştir. Örneğin;

Bu eseri seçmemin nedeni zafer tanrısı ve soyut bir kavramın kişiselleştirilmiş bir örneği olmasıdır. Zafer tanrıçası Nike'nin kanatlı, hızlı ve göklerde süzülerek zaferi getiren genç bir kız olarak betimlenmesinin bu eseri güçlü kıldığını benimde onu seçmeme neden olduğunu düşünüyorum (Öğr. 16).

Üç güzeller kabartmasındaki kadınların duruşları dikkatimi çekti. Her birinin başının farklı yönde olması, mahrem yerlerinin bir başka kadın tarafından kapatılması bu eseri benim açıdan değerli kıldı (Öğr. 1).

Bu eseri seçmemdeki en büyük neden gücü çok iyi temsil etmesidir. Anatomisinin çarpıcı olduğunu ve esere güçlü bir anlatım kattığını düşünüyorum (Öğr.7).

Afrodit kabartması ideal kadın, rol model ve anneyi anımsattı bana. Güzellik çok duru ve masum bir ifade ile anlatıldığı için bu eseri seçtim (Öğr. 22).

Öğrencilerin bazıları; kanatlı, hızlı ve göklerde süzülen bir genç kız temsili, mahrem yerlerini gizleyen kadın temsili, gücün temsili, ideal anne ve kadının temsili biçiminde heyecansal ve duygusal deneyimlerini temsil biçimleri ile ortaya koyarken, bazıları da işlevsel unsurlara dair algılarını ortaya koymuşlardır. Örneğin;

Ayak şeklinde kilden yapılmış bir kandil seçtim. Bu eserin modern bir görünümü vardı. Ayak parmağından çıkan alev fikri hoşuma gitti, hem estetik bir nitelik kazandırılmıştı hem de işlevsel bir nitelik (Öğr. 18).

Eseri tarihsel ve mitolojik bir konuyu anlattığı için seçtim. Belgesel niteliği ile bizlere bilgi verdiğini düşünüyorum (Öğr. 34).

Alıntılarda da görüldüğü gibi öğrencilerden bazıları hoşlanma ve ilgilenme nedenlerini; işe yarama ve bilgi verme özellikleri ile açıklamışlardır. Bazıları içinse eserdeki biçimsel nitelikler öncelikli olmuştur. Örneğin; "Bu eseri seçmemdeki neden kompozisyonda ayrıntılardır..." (Öğr. 6), "Çok hareketli ve dinamik bir kompozisyon olduğu için..." (Öğr. 34), "Mermerdeki iki farklı rengi tasarlama biçiminden dolayı..." (Öğr. 30) gibi ifadelerle biçimsel anlatıma ilişkin duygularını yansıtmışlardır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ise değerlerini ya da estetik bakış açılarını eserin yaşamları ile kurduğu bağlantılarla anlatmışlardır.

Bu eser bir baba şefkatini hatırlatıyor. Babanın coşkusuna hâkim olamayıp çocuğunu havaya kaldırması. Küçükken sıklıkla babalarımızın yaptığı gibi. Bu nedenle bu eseri çok içten ve samimi buldum ve incelemek istedim (Öğr. 34).

Eserde duygular çok açık bir şekilde ifade edilmiş... Bu sahneleri günümüzde ana haber bültenlerinde de görüyoruz. Kıyafetleri güncellersek günlük yaşamdan bir sahne olacak. Tüm bunlar beni bu esere yönlendirdi (Öğr. 17).

Öğrencilerin ifadelerinde eserin kendi yaşamları ile kurduğu bağlantılarda mitolojik öykülerinde etkisi olduğu görülmüştür. Örneğin;

Esere bakınca bir savaş mı bir suçlunun yakalanmasını emin olamazken eserin mitolojik bir aşk hikâyesine bağlandığını okuyunca bu esere ilgim arttı (Öğr. 5).

Nike heykelini mitolojik karakterinden dolayı seçtim. Bugün bir ayakkabı markasına da ilham olduğunu duyunca bu eserle daha çok ilgilendim... (Öğr. 19).

Ama tam başka bir esere yönelecekken levhada eserle ilgili hikâyeyi okudum ve hikâyenin bende bıraktığı hislerden dolayı bu eseri daha ayrıntılı incelemeye karar verdim (Öğr. 3).

Müzedeki izlenen sanat eserlerinin kişinin duygularını nasıl etkilediği ya da hayal gücüne nasıl tesir ettiği aslında kapalı bir süreçtir. Bu sürecin ortaya çıkarılması ancak sözlerle, mimiklerle, eser karşısındaki tavırlarla ya da yazılı anlatımla mümkündür. Bulgular incelediğinde öğrencilerin eserlerdeki biçimsel ya da işlevsel niteliklere yoğunlaşmaktan öte, ağırlıklı olarak eserlerdeki figürlerin temsil biçimlerine yoğunlaştıkları görülmüştür. Temsil

biçimlerine ilgilerini ise genellikle günlük yaşam deneyimleri üzerinden açıklamışlardır.

4.1.4. Görsel Araştırmalar Yapma (Making Visual Research)

Araştırmada görsel araştırmalar yapma boyutunda öğrencilerin kazanımları; kompozisyon çözümü ve yeniden yorumlama üzerine araştırmalara yönelme biçiminde gerçekleşmiştir. Öğrenciler müzedeki bir eserin açık ve kapalı yönlü hareketini bulma konusunda kompozisyon çözümü yapma ve yeniden yorumlama için çizgisel araştırmalar yapma denemelerinde bulunmuşlardır. Örneğin;

Omuzunda manto olan çıplak genç kahraman eserini seçtim. Kaslı ve hayli güçlü olarak betimlenmiş genç bir erkek vücudu. Figüre kontropost duruşu ile hareket verilmiş. Omuzuna atılan kumaşla da duruşa bütünlük kazandırılmaya çalışılmış... (Öğr.18).

Yalın sade bir kompozisyon var. İnsan vücudu olduğu gibi hiçbir deformasyona maruz bırakılmadan yapılmış. Çıplak bir çalışma. Vücudun tüm ağırlığı sağ bacağa verildiği için vücut hareket kazanmış. Kalça sol tarafa doğru meyil kazanmış. Sol omzun üstünde bir kumaş var. Kumaşın kıvrımları pürüzsüz ve zarif bir şekilde verilmiş... (Öğr. 7).

Esere ilk baktığımda dikkatimi çeken şeyin bir boksör olduğudur. Figür düz bir anlatımdan ziyade neredeyse mesleki kimliğini yansıtacak bir şekilde anlatılmıştır. Hem hareket hem de yüzündeki ifade bize o duyguyu yansıtıyor. Tabii kullanılan mermerde anlatımı güçlendiriyor. Çünkü mermerde sağlam ve bence güçlü bir malzeme. Figürün ayağının birinin önde durması hareketi sağlamış (Öğr. 9).

Dik bir duruş var. Yukarıya kalkmış bir elle duruş hareketlendirilmeye çalışılmış. Bir bacak vücudun tüm ağırlığını taşıyor ve ağırlık bir tarafa verildiği için vücutta hareketli görülüyor (Öğr. 2).

Resim 1. Öğrenci 2
(Picture 1. Student 2)

Resim 2. Öğrenci 2
(Picture 2. Student 2)

Alıntılarda ve Resim 1 ve 2'de öğrencilerin kompozisyon çözümlemeye ilişkin ifadeleri yer almaktadır. Kompozisyon çözümü öğrencilerin sanatçıların fikirlerini anlatma biçimlerini görsel yollu anlamaları içindir. Eserlerdeki biçimsel kurulumun anlaşılması kendi ifade biçimlerinin oluşmasına destek sağlamış ve öğrencileri yeniden yorumlama üzerine araştırmalara yönlendirmiştir. Örneğin;

Eser kendi içinde oldukça hareketli temelde eserde iki dikey konumda figür var. Ama bu figürler durağan olmadıkları için eser çok hareketli görülüyor. Vücut parçalarındaki her hareket eseri canlandırmış daha dinamik bir görünüme kavuşturmuş (Öğr. 5).

Resim 3. Öğrenci 5
(Picture 3. Student 5)

Resim 4. Öğrenci 5
(Picture 4. Student 5)

Resim 3 ve 4'te öğrencinin yeniden yorumlama üzerine yapmış olduğu çizgisel araştırmalar görülmektedir. Öğrenci farklı çizgi biçimleri ile yeni anlatımlara imkân tanıyacak araştırmalar peşindedir. Ürettiği alternatif bakış açıları yeni yaratıcı bir anlatıma zemin hazırlamak içindir.

4.1.5. Yaratıcı Anlatımlara Ulaşma (Creative Expression)

Araştırmada yaratıcı anlatımlara ulaşma boyutunda öğrencilerin kazanımları; kişisel anlamlara ulaşma ve özgün fikirler geliştirme üzerinedir. Öğrenciler özgün üretimler gerçekleştirmeden önce müze içinde yapılan sorgulama yaklaşımları ile kendi özgün anlamlarını oluşturmuşlardır. Örneğin;

Geçmişteki zafer anlayışının günümüzde değiştiğini düşünüyorum. Onun için çalışmamda Nike heykelinden hareketle sporda zafer kazanmak düşüncesine yoğunlaşmayı düşündüm (Öğr. 6). Günümüz sanatında eserlerin pek çoğunda ayrıntılar ya da mükemmel formlar işlenmiyor. Daha sade ve esnek anlatımlar var. Onun için bu eserin günümüzdeki yorumunda daha sade yalın bir anlatıma gitmenin gerektiğini düşünüyorum. Bazen esprili yaklaşımlar yapıyor sanatçılar. Bende yalın ve esprili bir anlatım olabilir mi diye düşündüm (Öğr 19).

Resim 5. Öğrenci 6
(Pict. 5. Student 6)

Resim 6. Öğrenci 30
(Pict. 6. Student 30)

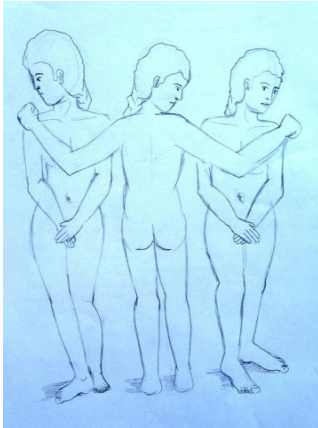

Resim 7. Öğrenci 19
(Pict. 7. Student 19)

Alıntılarda ve Resim 5, 6 ve 7'de öğrencilerin oluşturdukları özgün anlamların görsel yollu ifadesi yer almaktadır. Öğrenciler geçmiş ve bugünün sanatını harmanlayarak yapmış oldukları keşifleri ve ilgilerini yansıtma yoluyla özgün fikirler geliştirme yönünde üretimlerde bulunmuşlardır. Resim 8, 9 ve 10'da öğrencilerin geliştirdiği görsel anlatımlar ve alıntılarda kendi yaratılarına dair açıklamaları bulunmaktadır.

Günümüz toplumunda kadınların korunmaya muhtaç gösterilmesi ve kadına yönelik şiddetin her geçen gün arttığını da düşünürsek toplumumuzdaki kadınları mutlu olmaya ihtiyaçları olduğunu düşünüyorum. Bu mantıktan yola çıktım ve toplumumuzda kadınların geri plana atıldığı mesajını vermek istedim. Bunu da cinsel kimliklerini elleri ile kapatarak göstermeye çalıştım. Yüz ifadelerini özellikle mutsuz ve düşünceli olarak yaptım. Sürekli geri plana atılmaları, şiddet görmeleri ve yardıma muhtaç gösterilmelerinin kendilerine olan özgüvenleri yok edeceği ve sürekli birileri tarafından korunma içgüdüsünü getireceği fikrini duyurmaya çalışarak resmimi bitirdim (Öğr. 1- Resim 8). Cladius'un Britanya'yı yenmesi adlı heykeldeki figürleri günümüze taşıyarak; yerde yatan kadın figürünü adaleti temsil eden Themis'i Britanya yerine koydum. Themis'i öldürmeye çalışan Cladius'u ise ülkede adaletsizliği sağlayan, ülkeyi kaosa sürükleyen, geri zihniyetli, çıkarıcı kötü insanları temsil etmekte. Yani ülkedeki bu insanlar adaleti öldürmektedir (Öğr. 23- Resim 9).

Bilindiği gibi Zeus gücü ve hâkimiyeti temsil eder. Tanrıların tanrısı olarak bilinir. Günümüzde ise güç deyince akla teknoloji gelir. Teknolojiyi elinde tutan her şeyinde hâkimidir. Ancak teknolojiye bilgi ve sürekli çalışmayla ulaşılır. Ben çalışmamda antik bir figüre kravat taktım. Çünkü kravatın hem yönetimi hem de modern gücü temsil ettiğini düşündüm. Omuzundaki ceketle biraz yöneticilerin sorumsuzluklarına değinmek istedim. Teknolojiye ve güce verilen önemi de cinsel bölgede bulunan telefon imgesi ile verdim (Öğr. 7- Resim 10).

Resim 8. Öğrenci 1
(Picture 8. Student1)

Resim 9. Öğrenci 23
(Picture 9. Student 23)

Resim 10. Öğrenci 7
(Picture 10. Student 7)

Yaratıcı ifade sanatsal sürecin kalbidir ve öğrencilerin kendi anlamlarını buldukları ve geliştirdikleri en temel noktadır. Bu süreçte öğrencilerin kişisel fikirlerini farklı bir biçimde yansıtabilmesi beklenmektedir. Alıntılarda da görüldüğü öğrenciler geçmiş ile kurdukları bağlantılar yoluyla bugünün toplumuna ilişkin fikirlerini görselleştirmişlerdir. Yaklaşım biçimleri sorgulayıcı niteliktedir.

5. MÜZE EĞİTİMİNDE GÖRSEL KÜLTÜR SORGULAMALARINA/ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİ (THE OPINIONS OF STUDENTS ABOUT VISUAL CULTURE TEACHING TECHNIQUES IN MUSEUM EDUCATION)

Müze eğitimi ve uygulamaları dersinde görsel kültür sorgulamalarına/etkinliklerine ilişkin öğrencilerin görüşleri;

- Görsel kültür tabanlı müze etkinliklerinin kazandırdığı deneyimler üzerine görüşler
- Görsel kültür tabanlı müze etkinliklerine ilişkin görüşler olmak üzere iki tema bağlamında ele alınmıştır.

5.1. Görsel Kültür Tabanlı Müze Etkinliklerinin Kazandırdığı Deneyimler Üzerine Görüşler (The Opinions Based on Experiences Gained through The Visual Culture Based Museum Teaching Techniques)

Öğrencilerin görsel kültür tabanlı müze etkinliklerinin kazandırdığı deneyimlere ilişkin görüşleri Tablo 3'de de sunulduğu gibi kazanımlar, keşifler ve öğretmenlik deneyimi adlı üç tema altında gruplandırılmıştır.

Tablo 3. Görsel kültür tabanlı müze etkinliklerinin kazandırdığı deneyimler üzerine görüşler

(Table 3. The opinions based on experiences gained through the visual culture based museum teaching techniques)

Tema	Alttema	f
Kazanımlar	Yaratıcı düşünme	15
	Yeni kavramlar öğrenme	23
	Çok yönlü düşünme	24
	Kalıcı öğrenme	7
	Ayrıntılara odaklanma	13
	Temsiller ve anlamları üzerine düşünme	16
Keşifler	Farklı bir kültürün keşfi	13
	İnanç-sanat bağlantısının keşfi	14
	Medeniyet-toplum- kültür bileşkesinin keşfi	4
	Kavramlar ve göstergeler arası ilişkilerin keşfi	12
	Müzelerin çağdaş kültüre katkısının keşfi	8
Öğretmenlik Deneyimi	Sanat derslerinde bir müze ziyareti ile ilgili deneyim kazanma	28
	Müzeyi sanat eğitimi amaçlı kullanabilme deneyimi	27
	Müze bilinci	13

Öğrencilerin müze deneyimin elde ettikleri kazanımlar; yaratıcı düşünme, yeni kavramlar öğrenme, çok yönlü düşünme, kalıcı öğrenme, ayrıntılara odaklanma, temsiller ve anlamlar üzerine düşünme üzerinedir. Öğrenciler elde ettikleri kazanımları; "... Yaratıcılığımıza katkı sağladığını düşünüyorum. Müzede ve sınıfta yeni kavramlar öğrendik, kavramları birbiri ile nasıl ilişkilendireceğimizi öğrendik..." (Öğr.1), "Yeni kavramlar öğrenmek açısından deneyim kazandığımı düşünüyorum..." (Öğr. 2), "Eserlere farklı bakış açıları ile bakmayı, düşünmeyi öğrendik, sanatsal açıdan ufukumuz genişledi" (Öğr 11), "Eserleri yerinde incelememiz bilgilerin kalıcı olmasını sağladı" (Öğr 6), "Eserlere yakından bakma inceleme ve onlar üzerine düşünme şansımız oldu..." (Öğr.11), "Müzelerde eserlere yalnızca estetik açıdan bakmaktan öte nasıl eleştirel gözle bakacağımı öğrendim" (Öğr 15), "Geçmişteki toplumsal bakış açısını görmemde etkili oldu..." (Öğr. 20), Çalışma yapraklarında sorular beni düşündürdü, çoklu şekilde bakmamı sağladı" (Öğr. 15) gibi ifadelerle dile getirmişlerdir.

Öğrencilerin müze deneyiminden keşfettikleri unsurlar ise; farklı bir kültürün keşfi, inanç-sanat bağlantısının keşfi, medeniyet-toplum-

kültür bileşkesinin keşfi, kavramlar ve göstergeler arası ilişkilerin keşfi, müzelerin çağdaş kültüre katkısının keşfidir. Öğrencilerden bazıları görüşlerini; "O dönemde sanatta hep dini konular işlenmiş. Sanatçılar inançlarla beslenmiş. Günümüzde de bu tür etkilenmeler görüyoruz aslında" (Öğr. 2), "Müzelerin bir ülkenin kültürü temsil eden yerler olarak bizim kültürümüze de ne denli katkı sağladığını öğrenmiş olduk" (Öğr. 12), "Geçmişe dair eleştirel sorgulamalar yoluyla günümüze dair toplumsal olguları değerlendirdik. Geçmişle gelecek arasında bağlantıları keşfettik" (Öğr. 15), "Geçmiş medeniyetlere, kültürlerle dair yeni fikirler geliştirdik" (Öğr. 22), "Bir dönemin insanların kıyafetlerini, dini inançları, kültürünü keşfettik. Evlerini, hamamlarını, mezarlarını, pazarlarını" (Öğr. 32) şeklinde ifade etmişlerdir.

Müze etkinliğinin öğrencilere sunduğu bir diğer deneyim ise mesleki beceriler üzerine olmuştur. Öğrenciler; sanat derslerinde bir müze ziyareti ile ilgili deneyim kazanma, müzeyi sanat eğitimi amaçlı kullanabilme deneyimi ve müze bilinci üzerine deneyimlerini artırdıklarını söylemişlerdir. Öğrenciler "Bu etkinlikler gelecek yıllarda öğretmenlik yapmaya başladığımızda işe yarayacak, derslerde müzelerden nasıl yararlanabileceğimiz görmek etkiliydi" (Öğr. 16), "Öğretmen olduğumda çocukları müzeye götürdüğümde onlara neyi nasıl, ne şekilde anlatabileceğimi çok iyi biliyorum artık" (Öğr.5), "Öğretmenliğimde müzede, müze öncesi ve müze sonrası ne yapabileceğim hakkında bir deneyimim oldu" (Öğr. 7), "Öğrencilerin müzeler yoluyla nasıl öğrenebileceğini görmüş oldum" (Öğr. 27), "Müzelere dair farkındalığımı artırdı" (Öğr. 7), "Müze bilincimizi arttırdı" (Öğr. 8) gibi ifadelerle mesleki anlamda elde ettikleri deneyimleri yansıtmışlardır.

Bulgularda görüldüğü gibi görsel kültür tabanlı müze etkinliklerinin öğrenciler üzerinde zihinsel, toplumsal, fiziksel ve duygusal boyutta katkıları olmuştur. Süreç öğrencileri kültürlerarası düşünmeye yönlendirdiği için yeni fikirlerin ve değerlerin keşfine katkı sağlamıştır. Öğrenciler elde ettikleri deneyimleri müze bilinci ve öğretmenlik mesleği açısından anlamlı bulmuşlardır.

5.2. Görsel Kültür Tabanlı Müze Etkinliklerine İlişkin Görüşler (The Opinions Concerning Visual Culture-Based Museum Teaching Techniques)

Öğrencilerin görsel kültür tabanlı müze etkinliklerine ilişkin görüşleri Tablo 4'de sunulduğu gibi sınıfta yapılan beş etkinlik bağlamında gruplandırılmıştır.

Tablo 4. Görsel kültür tabanlı müze etkinliklerine ilişkin görüşler
(Table 4. The opinions concerning visual culture-based museum teaching techniques)

Tema	Alttema	n
Sanatın Sosyal Bağlamı ve Müze	Düşündürücü ve zorlayıcı	11
	Keyifli	5
	Ayrıntılara odaklama	7
	Farklılıklara ve benzerliklere odaklanma	14
	Estetik bakıştan öte eleştirel bakışa yönlendirme	3
	Günümüz sanatı ile karşılaştırma fırsatı	6
Kompozisyon ve Hareket	Kompozisyonun temel kurgusunu çözümüleme	10
	Keyifli	14
	Görsel araştırmalara yöneltme	12
Yeni Bakma Biçimleri	Çok yönlü bakma fırsatı	9
	Yaratıcı düşünme	5
	Yeni anlamlara ulaşma	7
	Zorlayıcı	10
Yeniden Üretim	Zorlayıcı	14
	Keyifli	5
	Geçmişle geleceği kıyaslama	7
	Geçmişle geleceği ilişkilendirme	8
	Geçmiş bu yüzyılın bakış açısıyla yorumlama	9
Tarihsel ve Güncel Bağlantıları Araştırma: Kavram Haritası	Yaratıcı düşünme	15
	Çok keyifli	22
	Zorlayıcı	5
	Yeni kavramlar öğrenme	13
	Kavramlar arası ilişkileri keşfetme	8
	Çoklu bakış açıları	10
	Yeni anlamları keşfetme	12
Öğretmenlik deneyimi fırsatı	17	

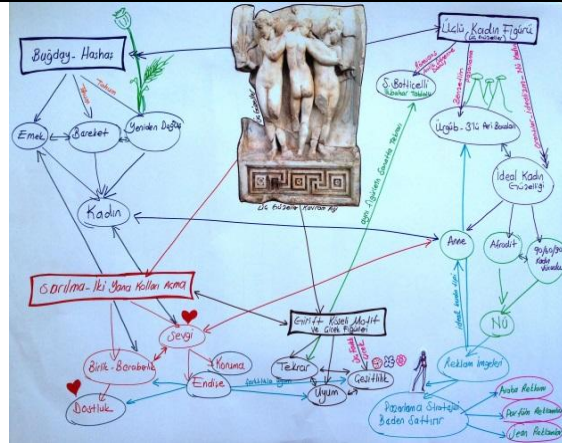
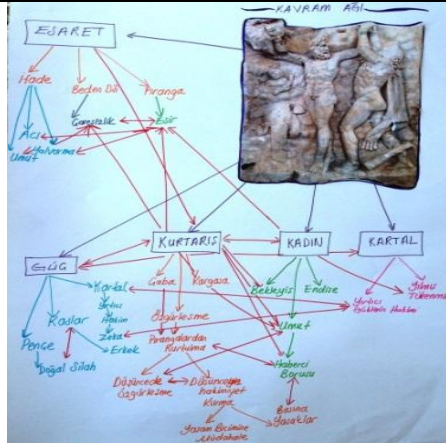
"Sanatın Sosyal Bağlamı ve Müze" etkinliği öğrencileri tematik sorgulamaya, tarihsel bağlantıları kurmaya ve otantik bağlamda görsel kültür ve sanatın eleştirel analizine yönlendirmek için planlanmıştır. Öğrenciler bu etkinliği; düşündürücü ve zorlayıcı, keyifli, ayrıntılara, farklılıklara ve benzerliklere odaklayan ve estetik bakıştan öte eleştirel bakışa yönlendiren bir etkinlik olarak tanımlamışlardır. Öğrencilerin bazılarının görüşleri; "Sanatın sosyal bağlamı bölümü günümüz sanatıyla etkileşim kurmamızı sağladı" (Öğr. 13), "Sanatın sosyal bağlamı etkinliğinde farklılıklara ve aynılıklara yoğunlaşarak sonuca ulaştım. Bence en etkilisi buydu" (Öğr. 15), "Sanatın sosyal bağlamı zordu. Tüm müzeyi ayrıntılı incelemeyi ve yorum yapmayı gerektiriyordu" (Öğr. 25), "Sanatın sosyal bağlamı en etkili bulduğum etkinlikti, o dönem ile bu dönem arasında bağlar kurmak, anlamlandırmak adına önemliydi" (Öğr. 32) şeklindedir. Sanatsal uygulama becerilerini geliştirmek için planlanan "Kompozisyon ve Hareket" etkinliği öğrencilerin zorlayıcı bulmadığı ve her yönüyle keyif aldıkları tek etkinliktir. Öğrenciler etkinliği kompozisyonun temel kurgusunu çözümüleme ve görsel araştırmalara yöneltme açısından verimli bir etkinlik olarak nitelendirmişlerdir. Etkinliğe ilişkin öğrenci görüşlerinden bazıları: "Kompozisyon çalışması bir eseri detaylı incelemeyi ve araştırmalar yapmayı gerektiriyordu. Zor değildi, desenler çizdik" (Öğr. 32), "Kompozisyon ve hareket çalışmasında inanılmaz kusursuz heykellerde ki ayrıntılara odaklandım. Desen araştırmaları yaptım..." (Öğr. 2) şeklindedir.

Sanat ve görsel kültür yoluyla oluşan kişisel ve sosyal anlamlar üzerine yansıtıcı düşünmeye imkân yaratmak amacıyla planlanan "Yeni bakma biçimleri" öğrenciler tarafından oldukça zorlayıcı bulunan etkinliklerden biridir. Ancak öğrenciler yaratıcı düşünme, çok yönlü bakma ve yeni anlamlara ulaşmaya imkân tanıdığı için etkinliğe olumlu yaklaşmışlardır. Örneğin;"Yeni bakma biçimlerinin hayal gücünü geliştirdiğini düşünüyorum. Farklı bakış açıları sunuyordu" (Öğr. 32), "Yeni bakma biçimleri etkinliğinde bir eserin beni ne yönlerden etkilediği üzerine düşündüm ve duygularımı ifade ettim..." (Öğr. 1) gibi ifadelerle etkinliğin verimliliğini ortaya koymuşlardır.

"Bir Eseri/Nesneyi Yeniden Üretim" öğrencilerin yaratıcı süreçlerini beslemeye dönük daha bireysel keşiflere hizmet etmesi için planlanmıştır. Öğrenciler hem keyifli hem de zorlayıcı olarak buldukları bu etkinliği; geçmişle geleceği kıyaslama, geçmişle geleceği ilişkilendirme, geçmişi bu yüzyılın bakış açısıyla yorumlama ve yaratıcı düşünme adına oldukça verimli bulmuşlardır. Öğrenciler etkinliğe ilişkin görüşlerini; "Yeniden üretim çalışması kolay gibi görülmeye popüler kültürle eleştirel bakış açısının istenmesi hem sanatı hemde fikri bir araya getirmek açısından zorladı" (Öğr. 15), "Yeniden üretim çalışmasının hayal gücünü tetiklediğini düşünüyorum" (Öğr. 10), "Yeniden üretimde eser üzerine bugünün bakış açısıyla yaklaştık..." (Öğr. 2), "Seçtiğim eseri kendi isteğimle kendi bakış açımıyla yeniden şekillendirmek çok hoşuma gitti. Müzede çizerken de zevk aldım yorumlarken de" (Öğr. 5) gibi ifadelerle dile getirmişlerdir.

Tarihsel ve güncel bağlantıları işbirlikli bir şekilde kurabilmeleri için planlanan kavram haritası etkinliği öğrencilerin kendilerini, toplumu ve çağdaş kültürü keşfetmeleri için planlanmıştır. Bu etkinlik öğrencilerin en çok keyif aldıkları ve öğretmenlik deneyimi fırsatı açısından en etkili buldukları tekniktir. Ayrıca bu etkinlik öğrencilere; yeni kavramlar öğrenme, kavramlar arası ilişkileri keşfetme, çoklu bakış açıları ve yeni anlamları keşfetme fırsatları sunmuştur. Resim 11 ve 12 de 3 ve 5. grubun hazırlanmış oldukları kavram ağları yer almaktadır. Öğrencilerden bazıları bu etkinliğe dair görüşlerini; "Kavram haritası eser üzerine ayrıntılı düşünmeyi gerektiren bir grup etkinliğiydi. Eserde bulduğumuz kavramları bazı çağrışımlar yoluyla genişlettik..." (Öğr, 32), "... Yeni kavramlar yeni anlamlar keşfetmek grup halinde çalışmak verimli bir sonuç ortaya koydu" (Öğr. 25), "Kavram haritasının grup halinde yapılması, birçok sesin olması eğlendiriciydi" (Öğr. 15), "... Bir kavramdan yeni bir kavrama gitmek yolundaki düşünme süreci çok keyifliydi" (Öğr. 4), "Kavram ağı öğrencilere bir konuyu anlatmak için sınıfımda uygulayacağım mükemmel bir teknikti..." (Öğr. 6), "Kavram haritası zor bir etkinlikti ama çok öğreticiydi. Kavramlar arasındaki ilişkileri gördükçe keyif aldım" (Öğr. 9) gibi ifadelerle belirtmişlerdir.

Resim 11. Kavram Haritası/Grup 3
(Picture 11. Concept Map/Group 3)

Resim 12. Kavram Haritası/ Grup 5
(Picture 12. Concept Map/Group 5)

Resim 11 ve 12’de öğrencilerin eserden yola çıkarak tarihsel, simgesel ve çağdaş kültüre dair kurdukları bağlantılar görülmektedir. Öğrenciler için işbirliği yani bilginin birlikte kurulması bilişsel, sosyo-kültürel öğrenme için fırsat yaratmıştır. Ayrıca öğrenciler için uygulanan 5 müze etkinliğinden 4’ü zorlayıcı olmuştur. Öğrenciler “Kompozisyon ve Hareket” dışındaki etkinlikleri “zorlandım” olarak nitelendirmişlerdir. Öğrencilerin ifadeleri çerçevesinde bu zorlu görevler üst düzey düşünme becerilerini ortaya çıkarmak adına anlamlı görülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Görsel kültür disiplinlerarası bir karaktere sahiptir. Kültürel bazlı çalışmaları, sanat tarihi, grafik tasarım, medya ve iletişim gibi farklı disiplinleri kapsamına almaktadır. Günümüzde genellikle çağdaş popüler kültür, medya ve postmodern eleştiri ile ilişkilendirilse de temelinde neyi nasıl gördüğümüz ile ilgili bilişsel süreç ve görsel üretimlerin toplumdaki anlamları üzerine daha sosyoloji ve antropoloji temelli yaklaşımlar bulunmaktadır. Tam da bu noktada müze eğitimi uygulamaları ile ilişkilendirilebilecek bir yapıya sahiptir.

Bu araştırmada Resim-iş öğretmenliği programı “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” dersinde görsel kültür kuramının kullanımına yönelik bir öğretim etkinliği geliştirmeyi ve etkinliğin öğrenciler üzerindeki etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Nitel araştırma geleneği ile gerçekleştirilen bu çalışmada amaç, genel bir yargıya varmak yerine görsel sanatlar dersi öğretmeni yetiştiren kurumlar için görsel kültür kuramının “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” dersi ile nasıl bütünleştirilebileceği konusunda bir öneri getirmektir.

Elde edilen bulgular görsel kültür temelli müze eğitimi uygulamalarının sanatsal, teknolojik ve toplumsal değişim konusunda öğrencilerin farkındalığını artırdığını göstermiştir. Ayrıca araştırmanın sadece sanatla ilgili becerilerin gelişimi ve geçmiş öyküleri, duyguları ve deneyimleri keşfetmekten öte, yeni fikirlerin ve değerlerin keşfedilmesine katkı sağladığı görülmüştür. Öğrencilerin birçoğu kalıp yargılardan kurtularak, kendi kişisel anlamlarını oluşturma yönünde tutumlar sergilemişlerdir. Öğrenciler yapılan etkinlikleri yeni kavramlar öğrenme ve kavramları birbiri ile ilişkilendirme, eleştirel sorgulama, esinlenme ve yeniden yorumlama boyutunda etkili bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin müzeyi sanat eğitimi amaçlı kullanabilme deneyimi kazandıkları yönünde görüşleri sonuçtan ziyade sürece ve yöntemlere odaklandıklarını

göstermiştir. Araştırma bulgularına göre, görsel kültür tabanlı müze eğitimi uygulaması öğrencileri toplumda görsel kültür yoluyla kimliğin nasıl oluşturulduğunu sorgulamaya yöneltmiştir. Öğrenciler müzedeki eserler üzerinden toplumsal cinsiyet rolleri üzerine düşüncelerini yansıtırken cinsiyetin sosyo-kültürel ve psikolojik boyutlarına dair yargılarda bulunmuşlar ve toplumsal eşitsizlik, ön yargılar ve farkındalıklar üzerine düşünmüşlerdir. Ayrıca görsel kültür temelli müze deneyimi öğrencilere yeni kültürel keşifler için imkân yaratmıştır. Öğrenciler kültürel deneyimlerini; farklı bir kültürün keşfi, inanç-sanat bağlantısının keşfi, medeniyet-toplum-kültür bileşkesinin keşfi, kültürler ve göstergeler arası ilişkilerin keşfi ve müzelerin çağdaş kültüre katkısının keşfi olarak nitelendirmişlerdir.

Sonuç olarak görsel kültür kuramının müze eğitimi ve uygulamaları için etkili bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Görsel kültür kuramına dayalı müze öğretim etkinlikleri, sanat eğitimi öğrencileri için bilgi kazanmaktan daha fazla düşünme sürecinin harekete geçirilebileceği bir süreç olarak nitelendirilebilir. Bu nedenle eleştirel anlayışın işe koşulduğu ve görsel kültürün kuramının yansımalarının sanat öğretmen eğitimindeki sanat atölye ve sanat eğitimi temelli dersler ile etkileşiminin daha derinlemesine incelendiği etkinliklere ve etkinliklerin yansımalarını ortaya koyan çalışmalara gereksinim vardır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Aktulum, K., (2000). Metinlerarası İlişkiler, Ankara: Öteki Yayınevi.
- Anderson, T. and Milbrandt, M., (2002). Art for Life: Authentic Instruction in Art, New York: Mc Graw Hill
- Balkır, N., (2009). Visual culture in the context of Turkey: Perceptions of visual culture in Turkish pre-service art teacher preparation. Unpublished Doctoral Dissertation, University of North Texas, USA.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L., (2010). Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları, (Editör: Vedat Özsoy-2. Baskı) Ankara: GÖRSED Yayınları.
- Clutterbuck, R., (2008). Müzeleri Anlamak, Eğitim ve Müze Seminerleri, (ss. 63-83) (Yayına Hazırlayan: İnci San), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Dilli, R., (2013). Görsel Kültür Kuramının İlköğretim 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanması, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Duncum, P., (2002). The orizing everyday aesthetic experience with contemporary visual culture, Visual Arts Research, 28(2), 4-15.
- Duncum, P., (2008). Thinking critically about critical thinking: Towards a post-critical' dialogic pedagogy for popular visual culture, International Journal of Education through Art, 4(3), 247.
- Efland, D.A., (2005). Problems confronting visual culture, Art Education, 58 (6), 35-40.
- Elliot, J., (1991), Action Research for Educational Change. Open University Press, Buckingham.
- Freedman, K., (2003). Teaching Visual Culture: Curriculum, Aesthetics, and the Social Life of Art. New York: Teacher College Press.

- Gartenhaus, A.R., (2000). Yaratıcı Düşünme ve Müzeler, (Çeviri: Ruhiser Mergenci, Bekir Onur) Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Greenhill, E.H., (1999). Müze ve Galeri Eğitimi, (Çev: Meltem Öрге Evren, Emine Gül Kapıcı), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Huberman, A.M. and Miles, M.B., (1994). Data management and analysis methods, In N. Denzin and Y. Lincoln (Eds.), Handbook of Qualitative Research (pp. 428-444), Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Hurwitz, A. and Day, M., (2001). Children and their art; Methods for the elementary school, Harcourtlinec.
- Johnson, A., (2014). Eylem Araştırması El Kitabı, (Çeviri Editörleri: Yıldız Uzuner, Meltem Ökten Anay) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Krippendorff, K., (2004). The content analysis reader. In K. Krippendorff & M.A. Bock (Eds.), Testing there liability of content analysis data: What is involved a why (pp. 350-358). Los Angeles, CA: Sage Publications.
- Kuzu, A., (2005). Oluşturmacılığa Dayalı Çevrimiçi Destekli Öğretim: Bir Eylem Araştırması, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Mamur, N., (2012a). The effect of modern visual culture on children's drawings, Procedia-Social and Behavioral Sciences, Volume 47, 277-283, DOI: 10.1016/j.sbspro.2012.06.651.
- Mamur, N., (2012b). Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Görsel Kültür Diyaloglarına Yönelik Algıları, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 12/3, 2166-2173.
- Mamur, N., (2014a). Görsel Sanatlar Öğretmen Eğitiminde Görsel Kültür Öğretimi (Pensilvanya Eyalet Üniversitesi Örneği), 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 3 (8), 101-118.
- Mamur, N., (2014b). Post-Modernizmin Sanat Eğitimine Yansıma Biçimleri: Görsel Kültür ve Eleştirel Pedagoji, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 15 (2), 59-77.
- Onur, B., (2012). Çağdaş Müze Eğitim ve Gelişim: Müze Psikolojisine Giriş, Ankara: İmge Kitabevi.
- Özsoy, V., (2003). Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri, Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Özsoy, V., (2002). Sanat (Resim) Eğitiminde Müze ve Okul Birliği Ve Müzeye Dayalı Bazı Öğretim Yöntemleri. Milli Eğitim. 153-154 (Kış-Bahar), 5-17.
- Paykoç, F. ve Baykal, S., (2000). Müze Pedagojisi: Kültür, İletişim ve Aktif Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkililiğine İlişkin Bir Çalışma, Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme, Tarih Vakfı.
- Smith, P., (2003). Visual culture studies versus art education, Arts Education Policy Review, 104(4) 3-8.
- Soğancı, Ö., (2011). Türkiye'de Görsel Kültür: Uluslararası Öğrenci Kitlesine Yönelik Bir Uygulama Örneği, 1. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı (ss. 72-76), Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Tavin, K., (2003). A critical pedagogy of visual culture as art education: Toward a performative inter/textual practice. Unpublished Doctoral Dissertation. The Pennsylvania State University.

-
- Tavin, K., (2004). If you see something, say something: visualevents at thevisual culture gathering. Visual Arts Research, 32 (2), 2-6.
 - Tezcan Akahmet, K. ve Ödekan, A., (2006). Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi, İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi/b Sosyal Bilimler, 3 (1), 47-58.
 - Türkkkan, B., (2008). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi.
 - Uysal, A., (2011). Görsel Kültürün ve Sosyo-Kültürel Olguların Öğrenci Resimlerindeki İmgelere Etkisi, Akademik Bakış Dergisi. Erişim: <http://akademikbakis.org/24/01.pdf>.
 - Uzuner, Y., (2005). Özel Eğitimden Örneklerle Eylem Araştırması, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Dergisi, 6(2), 1-12.
 - Zwaka, P., (2008). Müzeler Çocuklar ve Gençler İçin Kültürel Mekanlar mı?, Müzeleri anlamak, Eğitim ve Müze Seminerleri, (ss. 47-62) (Yayına Hazırlayan: İnci San), Ankara: Kök Yayıncılık.

EK: 1

MÜZE EĞİTİMİ ve UYGULAMALARI

Müze Deneyimi

Bu etkinlik Aydın Aphrodisias Arkeoloji Müzesi çerçevesinde yapılacaktır. Etkinlik 30 Eylül 2014 için planlanmış bir çalışmadır. Etkinlik beş bölümden oluşmaktadır. İlk üç bölüm müzede son iki bölüm ise 7 Ekim 2014 tarihinde sınıfta gerçekleştirilmek için planlanmıştır.

1. Bölüm: Sanatın Sosyal Bağlamı ve Müze

Aydın Aphrodisias Arkeoloji Müzesinde bulunan her bir galeriyi inceleyiniz ve aşağıdaki soruları yanıtlamaya çalışınız.

- İzleyici ya da ziyaretçilere sunulan cinsiyetin temsil biçimlerini tartışınız. Eserlerde kadınlar nasıl temsil edilmiştir?, Eserlerde erkekler nasıl temsil edilmiştir? (Erkek ve kadınların tasvir ediliş biçimleri nasıldır?)
- Cinsiyet temsilinin farklılaştığı noktalar var mıdır? Tespitlerinizi hangi eserler üzerinden yaptığınızı belirtiniz.
- Eserlerde erkek ve kadınların temsil ediliş biçimlerini günümüz sanatındaki temsil biçimleri ve toplumsal normlar çerçevesinde karşılaştırınız?

2. Bölüm: Kompozisyon ve Hareket

Aydın Aphrodisias Arkeoloji Müzesinde bulunan her bir galeriyi inceleyiniz ve kompozisyonu ilginizi çeken bir eser belirleyiniz. Seçtiğiniz eserde;

- Kompozisyonunun açık ve kapalı yönlü hareketini sadece çizgiler ile aşağıdaki bölüme çiziniz (Not: Açık yönlü hareket gerçek çizgisel form, kapalı yönlü hareket sanal ya da gizli çizgisel form olarak düşünülebilir).
- Bir izleyici olarak eserin kompozisyonu ve hareketi hakkında ne düşündüğünüzü lütfen ayrıntılı olarak yazınız.
- Eseri farklı bir hareketle desen (çizgileri) olarak tekrar yorumlayınız.

3. Bölüm: Yeni Bakma Biçimleri

Bulduğunuz müzede ilginizi çeken bir eser ya da tarihi bir nesne belirleyiniz. Seçtiğiniz eserle/nesneyle ilgili olarak aşağıdaki soruları yanıtlayınız?

- Sizce seçtiğiniz eser ya da nesnedeki temel fikir nedir?
- Bu eser ya da nesne sana neleri hatırlatıyor, senin duygularını nasıl etkiliyor?
- Sence bu eser ya da nesneyi güçlü kılan ve seçmene neden olan unsurlar nelerdir?
- Sence bu eser ya da nesne hangi amaçla üretilmiştir?
- Bu nesneyi ya da eseri daha önceden görmüş olduğun bir reklam, tasarım ya da sanat eseri ile ilişkilendirir misin? Bağlantıları nasıl kurduğunu açıklar mısın?
- Bu nesneden ya da eserden yola çıkarak o dönemin popüler kültürü inançları ve yaşam biçimleri hakkında neler söyleyebilirsin. Bizlere üretildiği toplumla ilgili ne tür bilgiler sunuyor? Ne tür bilgiler sunamıyor?

4. Bölüm: Bir Nesneyi/Eseri Yeniden Üretim

Yönerge: Seçtiğin eser ya da tarihi nesneyi günümüz popüler kültürünün bir parçası olarak eleştirel bir yaklaşımla yeniden yorumlayınız. Eserin bir ya da birkaç açıdan çekilmiş fotoğrafını

aşağıdaki kutucuğa yerleştiriniz. Bu yeniden üretim/tasarlama sürecinde neler düşündüğünüzü ve fikrinizi nasıl geliştirdiğinizi oluşturduğunuz çalışmanın arkasına yazınız. Yaptığınız çalışmada her türlü materyali sanat gereci olarak kullanabilirsiniz. Örneğin; dijital medya, akrilik, pastel, marker vs. Çalışmanı ve çalışmana dair açıklamalarını bu sayfasının ardına yerleştirebilirsiniz.

5. Bölüm: Tarihsel ve Güncel Bağlantıları Araştırma: Kavram Haritası

Amaç: Aphrodisias Arkeoloji Müzesi koleksiyonundan seçilen bir eserden yola çıkarak tarihsel, sosyal ve çağdaş kültüre ilişkin bağlantılar yoluyla sanatın sosyal bağlamını çözümlenme.

Materyal: Eser fotoğrafı, 50x70 Kâğıtlar, Renkli marker kalemler, Tablet bilgisayar

Yönerge: Kavram haritasında sizlerden beklentim grubunuza verilen eser üzerinden;

- Beyin fırtınası yaparak bilgilerinizi kavramlar halinde sıralamanız,
- Eserle ilgili yeni kavramlar geliştirmeniz,
- Kavramlar arasında ilişkiler kurmanız ve
- Kavramları yeniden düzenlemenizdir.

Son olarak; arkadaşlarınıza kavramlar arası ilişkileri nasıl kurduğunuza ve kavramları nasıl düzenlediğinize ilişkin kısa bir sunum hazırlığı yapınız.